

Vergelijking uiergezondheid op 500 bedrijven toont aan: **‘Selectief droogzetten kan prima’**

Dierenarts Martijn Verkleij van Dierenartsenpraktijk Zwolle Zwartewaterland in Hasselt (OV) vergeleek het aantal mastitisgevallen van 500 melkveebedrijven met die van de voorgaande jaren. Hij concludeert dat selectief droogzetten bij de gemiddelde veehouder geen negatieve gevolgen voor de uiergezondheid heeft.

Een jaar geleden stelde de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD) een richtlijn op voor het gebruik van antibiotica bij het droogzetten van koeien. Koeien waarbij maximaal zes weken van tevoren een celgetalbevestiging is uitgevoerd, mogen alleen nog met antibiotica worden drooggezet als het celgetal hoger is dan 50. Bij vaarzen ligt de grenswaarde op 150. Veehouders die niet aan melkproductieregistratie (MPR) doen, mogen bij het droogzetten geen antibiotica gebruiken, tenzij ze een vervangende celgetalbevestiging doen, bijvoorbeeld met behulp van een vierkwartierenschaaltje.

Omgekeerde wereld

Maar dat is niet het enige. Koeien waarbij niet onderzocht is welke bacterie verantwoordelijk is voor het verhoogde celgetal, mogen alleen met eerstekeuzemiddelen conform het bedrijfsbehandelplan worden behandeld. Na specifiek aanvullend onderzoek op bedrijfsniveau mogen voorsnog tweedekruisemiddelen worden toegepast, terwijl derdekeuzemiddelen praktisch niet meer worden ingezet (kan alleen na

onderzoek bij individuele koeien). „Bij het opstellen van de nieuwe bedrijfsbehandelplannen afgelopen winter waren we als de dood om de boeren te vertellen dat ze geen droogzetters meer mochten toedienen”, vertelt dierenarts Martijn Verkleij van Dierenartsenpraktijk Zwolle Zwartewaterland. „Het was eigenlijk de omgekeerde wereld. Jarenlang hebben dierenartsen er bij de boeren op aangedrongen om juist wel droogzetters te gebruiken.” Het heeft Verkleij dan ook verrast hoe makkelijk de meeste veehouders het signaal van de KNMvD toch oppakten. „Ik denk dat wij dierenartsen banger voor de gevolgen zijn geweest dan sommige veehouders.”

Cijfermatige onderbouwing

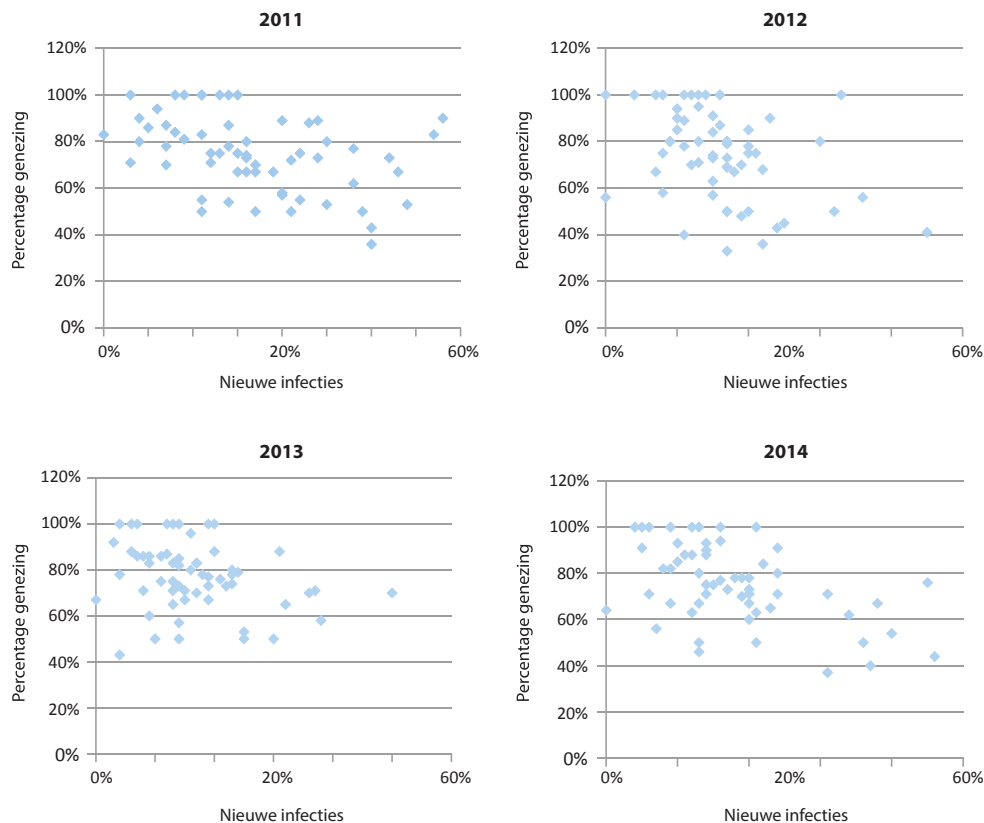
Verkleij geeft aan dat er razendsnel beleid is ontwikkeld, terwijl zijn beroepsgroep juist voor een geleidelijke vermindering van het antibioticagebruik was. „De resistentie tegen antibiotica nam toe en we moesten wat. Daarom zijn vrij plotseling het bedrijfsgezondheids- en -behandelplan verplicht gesteld voor

veehouders”, aldus de dierenarts. „Er is echter nooit wetenschappelijk hard gemaakt dat de resistentie tegen antibiotica bij mensen veroorzaakt wordt door het antibioticagebruik bij dieren.” Volgens Verkleij is de rust inmiddels weergekeerd, zijn de doelstellingen gehaald en is het tijd om naar de gevolgen te kijken. Dierenartsenpraktijk Zwolle Zwartewaterland werkt samen met drie buurtpraktijken in Dierenartsencombinatie van Vecht tot Venen – samen bestrijken ze een deel van Overijssel, ruwweg ten noorden van Zwolle – wat onder andere inhoudt dat de dierenartsen van de verschillende praktijken geregeld bijeenkomsten houden in het kader van kennisoverdracht. Voor zo’n bijeenkomst had Verkleij het idee opgevat om te kijken of er op basis van de gegevens uit PIR-DAP (Partners in Rendement DierenArtsPraktijk) een cijfermatige onderbouwing kon worden gegeven aan de gevolgen van selectief droogzetten. Onder de vier samenwerkende praktijken vallen zo’n 500 melkveehouders.

Doel tweeledig

Het doel van droogzetantibiotica is

tweeledig. Enerzijds bestaande ontstekingen genezen, anderzijds mastitis in de nieuwe lactatie voorkomen. Aangezien koeien met een verhoogd celgetal nog steeds met droogzetters worden behandeld, was er vooral vrees voor meer infecties in de nieuwe lactatie. „Tweederde van de mastitisgevallen in de eerste honderd dagen van de lactatie komt voort uit de droogstand”, aldus Verkleij. De vier grafieken hiernaast tonen het aantal genezingen en nieuwe infecties in de jaren 2011, 2012, 2013 en 2014 (van oktober 2013 tot oktober 2014). In de ideale situatie bevindt een bedrijf zich linksboven in de grafiek: 100 procent genezing en 0 procent nieuwe infecties. Uit het verloop blijkt geen duidelijke verschuiving naar rechtsonder in 2014, op basis waarvan Verkleij concludeert dat selectief droogzetten voor de gemiddelde veehouder dus prima kan. „De klinische problemen vallen reuze mee, er is geen negatief effect van selectief droogzetten.”

Genezing in de droogstand en nieuwe infecties in de volgende lactatie. In de grafieken staan alleen de bedrijven van DAP Zwolle Zwartewaterland, maar volgens Verkleij laten de bedrijven van de drie collegapraktijken een zelfde beeld zien.

Verantwoordelijkheid

Volgens Verkleij valt of staat het welslagen van selectief droogzetten met de goede wil van de veehouder. „De voorlopers waren al bezig met selectief droogzetten, terwijl er ook nog steeds boeren zijn die weigeren. Wij als dierenarts hebben de plicht om er tegenover zulke veehouders wel over te beginnen. Wat veehouders er echter zelf mee doen, is hun verantwoordelijkheid. Ze mogen van het behandelplan afwijken, maar dan op advies van de dierenarts. Structureel met antibiotica droogzetten is dat niet.”

De dierenarts geeft aan dat er onder zijn collega's het afgelopen jaar veel vragen waren over dit onderwerp. „De administratieve verantwoording is de laatste jaren fors veranderd en dierenartsen willen niet voor de tuchtraad moeten verschijnen. Dus als een boer droogzetters komt bestellen, wat

doe je dan?” Verkleij zegt dat een dierenarts geen grip heeft op wat een boer op zijn bedrijf met antibiotica doet. „Een veehouder is dus zelf verantwoordelijk en wordt er bij de IKB-controle op afgerekend. Onze verantwoordelijkheid is een signaal af te geven en het gebruik in de gaten te houden. Bij de nieuwe ronde bedrijfsbehandelplannen komt het vervolgens weer aan bod.”

Productie verlagen

Verkleij heeft wel tips om selectief droogzetten te laten slagen. „Wij adviseren teatsealers, maar zeggen daar nadrukkelijk

bij dat ze heel schoon ingebracht moeten worden. Je moet voorkomen dat er bacteriën in de uier komen.” Het omlaag brengen van de productie voorafgaand aan het droogzetten noemt de dierenarts ook belangrijk. „De keratineplug wordt beter gevormd bij een lage productie.” Verder wijst hij op de hygiëne, zoals schone boxen voor de droge koeien. En voor voldoende weerstand zorgen door middel van een geschikt rantsoen. „En als een koe wel een verhoogd kwartier heeft, dan wel alle vier kwartieren met antibiotica droogzetten om kruisbesmetting te voorkomen. Je wilt ook geen onderdosering van de uier.” ■

‘Verlagen van de melkgift is het voornaamste’

Edwin van der Weerd uit Laag Zuthem (OV) is een veehouder die volgens zijn dierenarts Martijn Verkleij goed op het nieuwe antibioticabeleid heeft geanticipeerd. Van der Weerd realiseert bij zijn 75 koeien een rollend jaargemiddelde van 9.600 kilo melk en een geometrisch celgetal van 72. „Het voornaamste is dat je de melkgift naar beneden weet te brengen voor de droogstand, in elk geval beneden de 10 liter melk per dag”, aldus de veehouder. Van der Weerd doet de koeien een week voordat ze drooggezet worden in een aparte droogzetgroep, die hij één keer per dag melkt. Hij kan deze koeien vanuit de melkstal separeren in een ruimte die van de melkgevende koeien is gescheiden door een verschuifbaar hek. De droog te zetten koeien krijgen hetzelfde rantsoen als de droogstaande koeien, namelijk stro, graskuil en brok. „Als de koeien na een

week nog te veel zouden geven, sla je ze eens een dag over en dan is de productie er wel onderuit.” Bij koeien met een verhoogd celgetal laat Van der Weerd een bacteriologisch onderzoek doen, om ze vervolgens droog te zetten. „Miljonairs behandelen we eerst, voordat we ze droogzetten.” De veehouder werkt sinds een jaar met de nieuwe methode – zonder antibiotica – en het bevalt hem prima. Alle koeien komen met een laag celgetal uit de droogstand. „Ik gebruik soms een teatsealer, maar meestal wordt de keratineplug vanzelf gevormd.” Van der Weerd zegt nu veel meer met de uiergezondheid bezig te zijn dan voorheen. Belangrijke zaken die hij nog noemt, zijn een goede hygiëne – alle dagen de ligboxen van de droge koeien schoonmaken – en vliegenbestrijding.

